

Пейо Яворов

Преди всичко турци –
националисти

Миналия път предадохме в резюме позива, отправен към македонските мохамедани от младотурския лидер принц Саабедин, син на известния Дамад Махмуд паша и роднина на султана. Позивът е издаден по повод английското предложение за независим губернатор.

Турските революционери около принца Саабедин са разтревожени за целостта на тяхната разлагаща се империя. Фанатизирани привърженици на целостта на Турция, те виждат стремеж към сепаратизъм, към отцепване във всяка преобразователна инициатива, която, макар и в зачатък, съдържа необходимите условия за бъдеще самоуправление на дадена турска област. Предложението на Грея ги е възбудило до пароксизъм. И в лицето на своя вожд, принца Саабедин, те канят мохамеданите да се сплотят за отбрана на своето предимство и интереси, за да не бъде и Македония изгубена подобно на Източна Румелия и Крит. Те упрекуват сънародниците си в Турция за „равнодушието им“ и към агресивните стремежи на другите нации; призовават ги да протестират пред английските консулства, против предложението за независим губернатор и да знаят, че те (т.е. македонските турци), „ако и да са партизани на свободолюбиви реформи“, няма никога да допуснат едно отцепване на Македония от турското царство и че ако трябва, ще я бранят „до последна капка кръв“.

Върху психиката и политическите тенденции на младотурцизма ний никога не сме си правили илюзии. Те са преди всичко турци националисти и добри патриоти и като такива те изхождат предимно от интересите и бъдещето на турския народ и на турската държава. Виждайки фаталната гибел, към която неизменно крачи империята на османите, те – говорим, разбира се, само за искрените и съзнателни-те младотурци, а не за ония, на които „либералните идеи“ служат като разийенна монета за изтръгване на султански благоволения – посочват като единствено средство за нейното закрепване, възобновяване, за запазване на „оцелялото наследство“ премахването на султанския деспотизъм в сегашната му сурова форма, създаването чрез „свободолюбиви реформи“ една по-мека политическа атмосфера, която би усмирила революционния дух у угнетяваните и изнемогващи днес нации и би изгладила сегашните остри расови вражди и противоречия.

Нищо по-естествено от това да се замислят по-просветените турци, противници на сегашния деспотизъм, за съдбата и интересите на своята нация и държава. Това е тяхно право, което никой не би им оспорил. Винаги, когато сме се натъквали на писания и възвания на младотурци – досега те са се проявявали като революционна партия главно с

литературна и публицистична дейност зад граница, – ний сме имали пред вид, че те, като турци, не могат да не изхождат преди всичко от интересите на свря народ.

Съвместната и задружна борба на всички нации в името на една обща задача може да се иска от турци, па били те и револуционери, само дотолкова, доколкото както борбата, тъй и целта на тази борба отговарят на интересите на турската нация, схващани от младотурско гледище. А тяхната основна идея е да се запази Турција в сегашните си граници, като се възобнови чрез „свободолюбиви реформи“ и дори чрез „конституция“, която „би изравнила“ политическите права на всички нации без изключение. Последната „конституционна платформа“ биде възприета и обявена на последния парижки конгрес, в който младотурците взеха най-деятелно участие и който се председателствуваше от принца Саабедин. Нашето гледище за „конституционна Турција“ е известно и няма нужда да се повтаряме. Ще се спрем само на някои пасажи от „манифеста“, които са едно доказателство повече за правотата на досегашното наше отношение към младотурцизма, който особено след парижкият конгрес е размътил мозъците и възбудил фантазиите на някои словоборци у нас.

Преди всичко треба да констатираме едно въпиюще пристрастие у младотурският лидер, което ако не е едно съзнателно изкривяване на истината, то е резултат на прекален турски патриотизъм. В позива се изтъкват сепаратистическите домогвания на македонските христијани и „покровителството, което те намират отвсякъде“, кога то „мохамеданите били изложени на четнишките зулуми“. Тоа е вече многу от страна на почтения младотурк. В своја патриотически делириум тој си затвара очите пред действителноста, пред истината. Како оставим настрана общепризнатата истина, че произволите и беззаконјата како система се вършат само от мохамеданското население, което се покровителствува и дори поощрява от органите на власта, ще посочим на принца-револуционер следната статистика на убијствата в Македонија през изтеклата година, обнародвана в европејските органи: през 1906 година са били убити в Македонија всичко 1768 души, от които мјосулмани 128, војници 135, сјрби 155, куцовласи 4, гјрци 319 и бјлгари 991. От тази статистика е јасно, че мохамеданите сјвсем не са нај-големите мјченици. И принц Саабедин, веднаж напуснал базата на обшото недоволство от анархијата в Турција и се заел да разпределя степената на мјченичеството на отделните нации, треба да се застъпи преди всичко за участта на бјлгарите, които са дали болшинството от убитите, после на гјрците,

сърбите и най-после на турците, които са платили на анархията най-малко дан.

Ако обаче това може да се обясни с патриотическия екстаз на принца-революционер, то какво да кажем за неговата покана към македонските мохамедани да защитят своето предимство? За какво предимство ни говори той, когато в името на политическата „равноправност“ младотурците канят всички нации в Турция да се борят под едно и също знаме против турския абсолютизъм? Както се вижда, обещаваната равноправност сега, преди суспендирането на сегашния абсолютически режим, е хубаво начало за печелене привърженици и за улесняване на младотурската задача, понеже при една „конституционна Турция“ в сегашните ѝ граници, турският народ, като мнозинство, би запазил и би дори затвърдил и узаконил сегашното си предимство чрез бъдещия „общ“ парламент.

Сметката – няма какво да се каже – е и съобразителна, и патриотична в същото време.

Ще свършим.

София, в. „Илинден“, 12 май 1908 г.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Христо Ценов

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7226>]